

Նորին Սիմէօն վարդապետի քարոզ վասն սրբալոյս եւ Աստուածագործ մեռնին՝ արտահանեալ ի ի սրբոյն Դիոնիսեոսէ եւ ի սրբոյն Գրիգորէ Նարեկացւոյ

Սուլցեալն Աստվածեղէն հոգւովն եւ հարստացեալն Աստվածայնով իմաստութեամբն եւ Քրիստոսատիպ արքայն Սողոմոն ի բերանոյ մօրս մերոյ պանծալւոյ սրբոյ եկեղեցւոյ դրուական յայնիւ աղաղակէ առ երկնաւոր փեսայն Յիսուս՝ ասելով. իւղ թափեալ է անուն քո, վասն այնորիկ օրիորդի սիրեցին զքեզ, եւ այլն:

Արդ՝ ընդհանուր ամենայն էակք գլխաւորապէս եւ մանաւանդօրէն երկոքումք կայանան եւ կատարին՝ այսինքն, հարկաւորականք եւ վայելչականօք: Նորկաւորականք են նոյնից էից գոլն եւ լինելութիւնն, որք ի չորից պատճառացն տրին էին. իսկ վայելչականք են, որք գոլոյ եւ լինելութեան էից տան զբարւոք եւ գեղեցկապէս գոլն. որք իբր հարկաւորապէս պարագայք եւ հետեւմունք գոլով էից՝ նախախնամելով եւ բարւոք տրամադրելով զնոսա հասուցանեն ի վախճան եւ ի կատարելիութիւն իւրեանց: Զօր օրինակ՝ գոլոյն մարդոյ հարկաւորք են ծնելութիւնն ի ծնողաց, ինւթն եւ այլն. որք տան զգոլն. իսկ վայելչականք եւ հարկաւորապէս պարագայք են կերակուրի եւ այլք հոգեպահք, որք ըստ կարգի տրամադրելով եւ ստեղծելով հասուցանեն կատարելութեանն. թէ ըստ հոգւոյ եւ թէ ըստ մարմնոյ: Ապա ուրեմն երեւեցաւ, թէ՛ ի գոլն այսոցիկ երկուց որպիսութեանցս՝ լինի մարդն եւ բարեպէս հասանի կատարելութեան իւրում. նոյնպէս եւ յոչ գոլն սոցա՝ ոչ լինի. եւ թէ իցէ, ի բառնիլն սոցա ապականի եւ զրկի ի կատարելութենէ: Ըստ այնմ իմա՛ եւ զայլ էակս եւ զեղելութիւնս: Վասն որոյ բարւոք զճռեն սուրբն Դիոնիսիոսս եւ այլք բազումք, թէ՛ բնականապէս յատկութիւն է ամենայն էից ցանկալ եւ փափակիլ գոլոյ եւ բարւոք գոլոյ:

Արդ՝ ըստ նոյնոյ սրբոյն Դիոնիսիոսի՝ գոլն եւ բարւոք գոլն ամենեցունց՝ է նոյն վեհագոյն գոյացական Աստուածութիւնն. յորմէ որպէս յաղբերէ յորդագունէ արտահոսին ամենայն գոյք եւ եղելութիւնք. որում եւ վկայէ մեծն Պրովկոս, թէ՛ նախկին բարին է կեանք ամենայն էակաց: Ապա՝ մինչ ինքն բարեգործօղն ամենայնի ամենեցունց ցանկաց եւ սիրէ՝ որով զամենեսեան բարիացուցանէ գոյացուցանելով, զամենայնսն խնամէ, զամենայնսն պահէ եւ սիրէ վասն գերազանցագունի բարերարութեան իւրոյ, վասն որոյ եւ զնոյն սէրն եւ ցանկութիւնն ոչ եթող յինքեան միայն մնալ անծին. այլ շարժեալ զնա յառաջ էած ի յամենայն էակս ըստ ծնօղականի զօրութեանն իւրոյ, որով եւ մեք սիրելով ցանկայցեմք բարեգործողին եւսիրողին զմեզ. առ այս ասի միշտ տենչալի եւ սիրլեի յամենեցունց ըստ նոյնոյ սրբոյն: Վասն որոյ եւ Սողոմոն ի յերգս ասէ, թէ՛ իւղ թափեալ է անուն քո, վասն այնորիկ օրիորդք սիրեցին զքեզ: Արդ՝ բարեգործողն Աստուած եւ նախաքնամօղն ամենայնի է յսկզբան անդ յառաջին արաչարգործութեանն յետ ստեղծելոյն եւ զարդարելոյն զամենայն արարածս յարկարաւորականօք եւ վայելչականօք, ստեղծ ապա եւ զմարդն պատկանագոյն քան, քան զամենայն ըստ պատկերի իւրոյ փչելով ի նա հոգւոյ իւրմէ: Նմանապէս եւ ետ նմա զվայելչականն զճառայն կենաց պտղոյն,

զդրախտին վայելչութիւնն, գտիրելն ի վերայ ամենայն արարածոց, եւ մանաւանդ զհոգեպահ պատուիրանն. որովք տածելով զինքն եւ բարւոք տրամադրելով հասանիցէ վախճանին իւրում եւ կատարելութեանն. այսինքն՝ միաւորելով ընդ նախատիպն իւրում՝ զմայլելով երանելի լինիցի. որ է վախճանական պատճառ մարդոյն, ըստ սրբազանից վարդապետաց, թէ՛ վասն այնորիկ արարաւ բանական ստեղծուածն, զի բանականութեամբն ճանաչիցէ զարարիչն, ստանայցէ եւ երանելի լինիցի: Բայց քամահելով մարդոյն զայսքան պատկա, հետտիպալ պատուիրանաց արարչին, նենգեաց բարեգործողին իւրոյ եւ հետեւեցաւ թշնամւոյն բարւոց եւ կենաց. վասն որոյ յիրաւի գտաւ զրկեալ ի գոլոյ եւ ի բարեկեցութենէ. եւ գրաւեցեալ մահու եւ ապականութեան. քանզի զրկեցաւ ի կենաց մեռանիլովն ըստ մարմնոյ եւ ըստ հոգւոյ. կորոյս զբանականութիւնն հաւաստելովն անբանից անասնոց. եղծեալ ապականեաց զնմանութիւն պատկերին Աստուծոյ շաղախելովն ի տիղմս մեղաց. եւ աքսորեալ մերժեցաւ ի վայելչականութեանցն՝ ընդունիլովն զանէծսն եւ մատնիլովն ի դժոխս: Եւ այս մահ եւ թշուառութիւն ի նախկին մարդոյն վերընծյուղեալ սփռեցաւ յամենայն ծնունդս նորա, որպէս յարմատոյ ի յամենայն ստեղծունս. որք ամենանքն մինչեւ ի Քրիստոս կեային վտարանդեալք ի ծառացուցանէ մահու եւ ապականութենէ, ըստ Պողոսի: Իսկ նոյն բարեգործն եւ ողորմածն Աստուած տեսեալ զպատկերն իւր յայսպիսի թշուառութիւնս, ոչ ժուժեաց տանիլ, եւ ոչ կամեցաւ իսպառ անտես առնել զստեղծուածն իւր. վասն որոյ յաղթահարեալ ի յանպատում սիրոյն եւ յանեզրական գթոյն իւրոյ, հաճեցաւ մարդասիրապէս վերանորոգիլ զմահացեալն եւ զկործանեալ բնութիւնս մեր: Որ եւ իջեալ է մերս բնութիւնս առնելով զնա խառնեաց յիւրն յԱստուածութիւն անշփոթ միաւորութեամբ. եւ նոյնն որ էր Աստուած անժամանակ, յաւիտենականապէս ծնեալ ի հօրէ, եղեւ ըստ ժամանակի եւ մարդ ծնեալ ի կուսէ անսերմն յղացմամբ եւ եղեւ Աստուած եւ մարդ, մի տէր, եւ մի Քրիստոս, եւ մի միջնորդ Աստուծոյ եւ մարդկան. ըստ մարդկութեանն կրելով զպատիժս մեղաց բնութեանն Ադամայ Հօրն իւրում ըստ մարմնոյ. եւ ըստ Աստուածութեանն քաւելով եւ ջնջելով զմեղսն. եւ վերանորոգելով զնոյն բնութիւնն ի յառաջինն կերպարան: (Եւ զայլն տես ի յանցեալ քարոզսդ, յորս ճառին ի տնօրինութենէն Քրիստոսի): Քանզի շնորհեաց մեզ զերստին ծնանիլ մկրտութեամբ ի յանեղծ եւ յանթառամ ժառանգութիւնն ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ, որ բնակի յաստուածագործ եւ ի հոգեծին մեռնս սուրբ, որով գործեմք զյաւեժական կենդանութիւնն եւ զգոլն մեր, զոր կորուսաք մեղօք: Նաեւ շնորհեաց մեզ զգերագոյն կերակուր, քան զյառաջինն՝ զկենսատու եւ զանմահացուցիչ մարմին եւ զարիւնն իւր, որովք կեամք հոգեպէս եւ հասանիմք կատարելութեան մերում: Եւ զի որպէս ասացաք, թէ՛ այսոքիկ երկոքումբքն է լինելութիւնն եւ կատարելութիւնն մարդոյն, զորս կորուսաք մեղօք, զգոլն ասեմ եւ զբարւոք գոլն. վասն որոյ եւ վերանորոգողն մեր Քրիստոս ի յսկզբան փրկագործութեանն իւրոյ նախապէս ինքն մկրտեցաւ, եւ ապա կանոնադրեաց մեզ անլուծանելի վճռականութեամբ, թէ՛ որ աք ոչ մկրտութեամբ վերստին ի ջրոյ եւ ի հոգւոյ, ոչ կարէ մատնիլ ի կեանս յաւիտենականս. զի որ

հաւատացեալ յիս մկրտեսցի, նա կեցցէ. եւ որ ոչն մկրտեսցի , ոչ կեցցէ: Նոյնպէս եւ տալով մեզ զբարութի գոլն, եւ զկատարելագործողն գոլոյն մերոյ զկերակուրն կենսատու՝ նման նմին վճռիատեաց՝ ասելով, թէ՛ որ ոչ ուտէ զմարմին իմ եւ ըմպէ զարիւն իմ, ոչ ունի զկեանս, եւ որ ուտէ, կեցցէ յաւիտեան, եւ այլն: Քանզի ըստ սրբազանից վարդապետաց, երկնաւոր բժիշկն եւ վերանորոգողն բնութիւնս մերոյ Քրիստոս այնպէս հնարեաց, որ կարիցէր պատասխանիլ հիւանդութեանս մերոյ. զի մեք ի բաց կացեալ ի կենաց ծառոյն, յարեցաք առ մահուաբեր ծառն, որով եւ կորուսանելով, որով եւ կորուսանելով զկեանս մեր, մեռաք: Իսկ բժիշկն մեր Քրիստոս, վերստին ծնանիլով զմեզ ի հոգւոյն սրբոյ, շնորհեաց զկենդանութիւն. եւ ինքն որպէս զպտուղ կենաց կախեցաւ ի խաչէն, հրամայեաց մեզ ճաշակել զինքն եւ մնալ միշտ կենդանի, ըստ Պօղոսի, թէ՛ մինչդեռ մեռեալ էաք ի մեղս մեր, կենդանիս արար զմեզ Քրիստոս. քանզի շնորհօք ապրեցաք: Եւ ըստ Պետրոսի, թէ՛ օրհնեալ է Աստուած, որ ըստ բազում ողորմութեամբ իւրում ծնաւ զմեզ վերստին ի յոյսն կենդանի, եւ այլն: Որպէս եւ նոյն ինքն Ամենագթած բժիշկն մեր Քրիստոս ի յառակախօսութեանն, որ վասն անկելոյն ի ձեռս աւազակաց՝ զայսոսիկ երկոսեան հարկաւորագոյն խորհուրդս յայտնաբանեաց՝ արկանելով ի վերայ վերայն զձեթ եւ զգինի. քանզի սամարացին այն ոչ այլ ոք էր, եթէ ոչ նոյն ինքն Քրիստոս, որ է հրէից նախատինս յանձն առնելով սամարացի կոչիր. որ մարմնանալովն խոնարհեցաւ ի բնութենէս մեր ճանապարհ, եւ գթալով ի վիրավորեալ բնութիւնս մեր ի յաւազակաց, այսինքն՝ ի սատանայէ եւ ի մեղաց, ապաքինեաց ձեթով եւ զինուով. այսինքն՝ մկրտութեամբ, որ ի ձեռն Աստուածայնոյ իւղոյս մեռոնի. եւ արարեամբն իւրով կենդանանարաւ, զոր ի ձեռն զինւոյ ետ մեզ ի փրկութիւն: Արդ՝ այս ամենիմաստ եւ գթառատ բժշկիս, թէպէտ աւանդեաց մեզ եւ զայլ զանազան եւ պէսպէս կենդանարար եւ հոգեկեցոյց վարդապետութիւնս, զազգի զազգի պատուէրս, եւ զեղանակս եւ զճանապարհս փրկութեան եւ օգտակարութեան, նաեւ շնորհեաց զեօթնեկի խորհուրդս եկեղեցւոյ, որք բնաւքն են օգտակարք, առողջարարք, փրկագործք եւ կենդանացուցիչք, սակայն այսքիկ երկոքեանքս, այսինքն՝ մկրտութիւնն եւ հաղորդութիւնն, որովհետեւ են որպէս գոյացուցիչք եւ պահպանիչք հարկաւորապէս բնութեանս (մին ծնանելով, եւ միւսն կենդանի պահելով) վասն այսորիկ տերն մեր զայսոսիկ երկոսեանս հարկիւ կանոնաւորեաց եւ անեղծանելեաւ կնքով վճռեաց, զի ամենայնքն ընդունիցին եւ հաղորդեսցին առանց որոցանհնարին իսկ է կեալ եւ զկեանս յաւիտենականս ընդունիլ ըստ Տեառն բանի, որպէս ցուցաւ ի վերդ. զի բաւականք են սոքա երկոքեանս միայն առանց այլոցն՝ վերածել զմարդն ի կեանս որպէս մանուկն ի ծնանիլն յաւազանէն եւ ի հաղորդիլն ի մարմնոյ եւ յարենէ Քրիստոսի, հաւատամք վերածիլ ի կեանս եթէ մեռանիցէ յայնժամ, առանց առման այլոցն խորհրդոց. բայց այլքն ամենայնքն ի մի վայր եկեալ առանց սոցա, այսինքն՝ մկրտութեան եւ հաղորդութեան ոչ կարեն ի կեանս ածել եւ ոչ իսկ քրիստոնեանս առնել: Նաեւ ոչ սոքա առանց միմեանց իսկ առնել կարեն, զի մին ծնունդ է եւ միւսն պահպանումն ծնելոցն. վասն որոյ առանց միմեանց ոչ լինին: Վասն այսորիկ եւ

սուրբն Դիոնիսիոս համակարգ կոչէ զսուրբ հաղորդութիւնն եւ զսուրբ մեռնն. զի միմեամբք են, եւ միմեամբք կատարին. զի ոչ առանց մեռնի պատարագ սրբազնագործք, եւ ոչ առանց պատարագի մեռն: Քանզի ասէ՝ ամենայն սրբազնագործութիւնք քահանայապետութեան մեռնաւ կատարելագործին, որպէս եկեղեցի, սեղան, խաչ, քանանաց եւ այլն ամենայն եկեղեցականք մեռնաւ օծին եւ սրբին. վասն այսորիկ եւ ի յամենայն խորհուրդս եկեղեցւոյ մկրտութիւնն եւ օծումն մեռնին նախադասի իբր դուռն եւ ճանապարհ այլոց ամենեցունց: Որպէս եւ սուրբն Նարեկացին ասէ, ոչ քահանայութիւն յանկոխելին տեղի, այսինքն ի սեղանն սուրբ, ի խորհուրդն մերծենալ ձեռնարկէ, եթէ ոչ օծմամբ մեռանին կատարեալ լինիցի. ըստ այնմ եւ զայլսն իմա՝ եւ յայլուր ասէ սոյն սուրբ, թէ մեռնս այս հոգեգիր՝ զոչինչ ունի ինքեան օրինակ. հաւասար կամ ընկեր, զի քան զամենայն գերազանց գտանի. այլ միայն Աստուածութեան խաչիդ, եւ Աստուածութեան արեանդ հաւասարութեամբ գերապատուեցաւ, քանզի ըստ մեկնիչին՝ հաւասար կոչին եւ արեանն Քրիստոսի գոծադիր գտանի մերոյս փրկութեան. զի որպէս խաչն Քրիստոսի եղեւ գործիք փրկութեան մերոյ, արիւնն Քրիստոսի զին ազատութեան եւ կենդանութեան, նոյնպէս եւ օրինաբանեալ իւղս այս ներգործութեամբ հոգւոյն սրբոյ ի սմա բնակօղին լինի պատճառ եւ հոգի վերածնելութեան եւ որդեգրութեան հօրն երկնաւորի: Ուրեմն որպէս առանց արեան եւ խաչին Քրիստոսի ոչ գոյ փրկութիւն, նոյնպէս եւ թարց Աստվածայնոց մեռնիսք ոչ գոյ վերածնելութիւն եւ որդեգրութիւն հօրն Աստուծոյ:

Սմին նման եւ յայլ, ուր ասէ սոյն սուրբս Գրիբոր, թէ՝ Ով Յիսուս որդի Աստուծոյ, որպէս յարդեանցն ցորենոյ ի յիսկութիւն եւ ոչ յօրինակ՝ մարմին քեզարարչապէս հանդերձեցեր, եւ կայլակ կողին զարին խաղաղոյ, եւ արգանտ կենաց հոգեւոր ծննդեանն զջուրցն լինութիւն, նոյնպէս եւ հոգի անմահիդ փչմամբ սովաւ եւ ի սոյն արդիւնաւորեցեր: Իբրու կամի ասել երանելիս այս ըստ մեկնչին՝ թէ՝ որպէս ի գոյութենէ հային ցորենոյ՝ զմարմին քո, եւ ի գոյութենէ զինւոյն խաղողոյ՝ զարին քոյ՝ հանդերձեցեր պատրաստեցեր եւ գոյաբոխեցեր արարչապէս, եւ այս հաւասարապէս եւ իսկօրէն, եւ ոչ օրինակապէս կամ նմանապէս, Նաեւ որպէս զջուրցն ի յորդիս Աստուծոյ արարեր մեզ արգանտ եւ մայր կենսածին, յորմէ ծնանիմք զերստին ի յոյսն կենդանի, նոյնպէս եւ փչումն եւ առատապարգեւ տրումն հոգւոյդ սրբոյ՝ սովաւ, այսինքն մեռնաւս եւ ի ձեռն մեռնիս ի մեզ արդիւնաւորեցեր եւ հաճեցար: Ուրեմն որպէս ի ձեռն հացին եւ զինւոյ խորհով կատարելոց հաւատամք անկարծիք զճշմարիտ մարմին եւ զարին Քրիստոսի ի փրկութիւն եւ ի ձեռն ջրոյ աւազանին ծնանիլ յորդիս Աստուծոյ, նոյնպէս եւ օծմամբ Աստուածագործի մեռնիս եւ սրբազնագործի իւղոյս հաւատամք ստուգապէս ճշմարիտ հոգին սուրբ ի մեզ ընդունիլ եւ առնուլ ի հաւերժական կենդանութիւն եւ ի կնիք Աստուածայնո որդիութեան. ըստ Պօղոսի, թէ՝ առիք զհոգի որդեգրութեան, որով աղաղակէք աբբա հայր: Վասն այնորիկ եւ ի մեղանչիլն մեր վերստին՝ տրտմեցուցանեմք զսոյն հոգիս, որ ի ձեռն օծման մեռանին ի մեզ բնակի եւ կնքէ զմեզ ինքեամբ: Ըստ Պօղոսի, թէ՝ մի

տրտմեցուցանէք զհոգին սուրբ, որով կնքեցայք յաւուրն փրկութեան. այսինքն՝ յաւուր մկրտութեանն, յորում փրկիմք ի սատանայէ եւ լինիմք Աստուծոյ: Եւ յայլուր ասէ, թէ՛ որ էօծ զմեզ ի Քրիստոս Աստուած է. այսինքն՝ հոգին Աստուած, որ ի ձեռն սրբոյ մեռնինն օծանէ զմեզ ի հոգեւոր ծննդեանն եւ այնու օծմամբն կնքէ զմեզ զմեզ եւ գրէ զմեզ ընդ յորդիսն Աստուծոյ, որպէս եւ սուրբն Նարեկացի ասէ՝ ոչ է աւազան կատարեալ առանց օծման յօժանդակութեան, եւ ոչ է հնար գրիլ ումեք քրիստոսեան եւ ոչ ընդ յորդիսն Աստուած անուանիլ: Քանզի օրհնաբանեալ մեռննս այս պարգեւէ մեզ ի մտրտութեանն զհոգին սուրբ, որով կնքիմք քրիստոսեան եւ անուանիմք որդիք Աստուծոյ ըստ վկայութեան սրբոյն Դիոնիսիոսի, որ ասէ, Այլ զի նորին կատարելոյն, այսինքն՝ մկրտեցելոյն սրբազան աստուածածնելիութեանն, զգալուստ Աստուածապատկանին հոգւոյ մեռնինն օծումն պարգեւէ: Իբր թէ օծումն սրբոյ մեռնինն զԱստուածապատկան հոգին սուրբ պարգեւէ օծելոյն: Արդ՝ սուրբն Նարեկացին, որ բնակարանն էր հոգւոյն սրբոյ, զսուրբ եւ զԱստուածահրաշ մեռննս այս անհաս եւ անքննելի ասէ, մեք, որք կարի հեռացեալք եմք յայնպիսեաց մաքրեցելոց վարուք եւզնացիք, զի՞արդ կարեմք ըստ արժանւոյն քառել եւ կամ խօսիլ զսմանէ. Ասէ նոյն սուրբն, թէ՛ քանզի իբր անհաս եւ անըմբռնելի այս մեծ զօրութիւն արագ սլացմամբ ի թելոց մտաց եւ ի պայմանէ կարծեաց եւ իմաստից, անհուն հետեւմամբ եւանհետ փախստեամբ լայնատարած միջոցաւ իսպառ որոշեալ փակեցաւ ի մէնջ: Ոչ օրինակեցաւ կցորդաւ, եւ այլն: Զի բնաւին չունելով զօրինակս եւ զմմանս ինքեան, որովք ծանուցանի, մնայ անհասանելի. վասն զի անքննին է այս խորութիւն, յաւետ քան զամեզնայն սրբութիւն սրբոց: Սակայն ըստ կարողութեան տկարմտաց մերոց ճառելով զմեծութենէ եւ զբրաճութենէ սորին՝ օրհնաբանեսցուք՝ յայտնելով զանճառելի եւ զամենահարուստ շնորհ եւ զերախտիսն, որ առ մեզ, եւ զկարըտութիւն եւ զշնորհընկալութիւնն մեր, որ առ նա: Քանզի եւ Աստուած գոլով նոյն ինքն անքննելի եւ անհասանելի, ոչ զարշելի ի յօրհնաբանութեանց արարածոց, այլ յաւետ փառաւորի եւ փառաւորէ զփառաւորիչսն իւր ըստ մարգարէին: Ուրեմն օրհնաբանեսցուք նախապէս զսուրբ եւ զահաւոր անուն Աստուածահրաշի իւղոյս, ապա զնոյնոյ յինքենէ յիդն. եւ ապա զբազմահրաշ զօրութենէն արտադրեսցուք շնորհօք եւ յօժանդակութեամբ նոյնոյ շնորհատութիւն եւ կարողացուցչի մեռնինս:

Արդ՝ նախապէս կոչի իւղս այս շնորհագեղ մեռնն. որ ըստ թարգմանութեանն Հոմերոս իմաստասիրին՝ նշանակին՝ ինձ մայր, քանզի որպէս մայրն բնականապէս սիրէ եւ խնամէ զծնունդս որովայնի իւրոյ, եւ գորովագութ ըղծիւ միշտ պահապանէ եւ պահէ յամենայնից արկածից վնասակարաց, նոյնպէս եւ սուրբ մեռննս այս զհաւատացեալս եւ զծնեալսն յինքենէ մկրտութեամբ ի ձեռն աւազանին սիրէ եւ տածէ հոգեւորապէս եւ գորովագութ ծնողական գթով պահպանէ եւ փրկէ յամենայնից արկածիցն աներեւոյթին թշնամվոյն, ըստ Նարեկացւոյն, թէ՛ որպէս խաւար ի լուսոյ, ցաւ յառողջութենէ, մահ ի կենաց և զհշեր ի տուենջենէ փախչի եւ հալածէին, այսպէս եւ ի սոյն իւղո տիրապարգեւէ ամենայն երեւոյթք չարին մերժին եւ բնաւին ամփոփի. քանզի

այս իւղ յԱստուած զօրացեալ զայսս վանէ, զվճիռ մահու պատարէ եւ զամենայն մուրհակս նորին ջնջէ եւ անհոր առնէ ըստ օրինի հասարակ իւղոյն, որ զեռունս եւ զճանճս եւ զայլս այսպիսիս մահացուցեալ սատակէ:

Դարձեալ կոչի սուրբ իւղս այս մեռոն, այսինքն՝ մեռուցիչ, քանզի մկրտութիւն եւ ծնունդ աւազանին, որ ի ձեռն սրբոյ մեռոնիս՝ զխորհուրդ մահուան եւ հարութեան Քրիստոսի ունի. զի երիցս ընկղմիլն ի ջուրն զերեքօրեայ թաղումն Քրիստոսի նշանակէ, իսկ ընկղմիլն եւ ելանելն զյարութիւն նշանակէ. որպէս եւ սուրբն Պօղոս յայատնապէս ասէ, որք միանգամ ի Քրիստոս մկրտեցայք, ի մահ անդր նորա մկրտեցայք, թաղեալք ընդ նմին մկրտութեանն ի մահ, եւ որպէս յարեալ Քրիստոս ի մեռելոց փառօք հօր, նոյնպէս եւ մեք ի նորոգումն կենաց շրջիցուք, եւ այլն: Տես ուրեմն զօրինակ մեռելութիւնս, որ է առիթ յաւիտենականի կենդանութեանն. քանզի որպէս ի միում գերեզմանին Քրիստոսի մահ եւ հարութիւն հրաշագործեցաւ, մահն առժամայն եւ կեանքն յաւիտենական, նոյնպէս եւ ի միում յաւազանի մահ եւ կեանք ներգործէ զօրութեամբ Աստուածագործ մեռոնիս մահն վայրկեան, եւ կեանքն մշտնջենաւոր:

Դարձեալ՝ որպէս ի Քրիստոս մահ եւ կեանք ի միասին ընթանային, զի էր մարմնով մեռեալ եւ եղեալ ի գերեզմանի, եւ Աստուածութեամբն կենդանի նստեալ յաթոռ փառաց ի մահուան կեանք եւ ի կենդանութեանն մահ. որ է մեծապէս սքանչելիք, նոյնպէս եւ ի մկրտութեանս մերոյ տեսանի մահ եւ կեանք. մահն առժամայն եւ կեանքն յաւիտենական. մահ մեղաց եւ ապականութեան, կեանք պատկերին Աստուծոյ եւ հոգեւորս մերոյ: Մահ մարմնոյ եւ հնութեան, կեանք հոգւոյ եւ նորոգութեան. ըստ Պօղոսի, թէ՛ զայս գիտասցիք, զի հին մարդն մեր խաչակից եղեւ Քրիստոսի. զի խափանեցի մարմին մեղացն մի՛ եւս ծառայել մեզ մեղացն. զի որ մեռանի, արդարացեալ է ի մեղաց, զի որ մեռաւ՝ մեղացն մեռաւ միանգամայն. եւ որ կենդանին է, կենդանի է Աստուծոյ, նոյնպէս եւ դուք համարեսցիք զանձինս ձեր մեռեալս մեղացն եւ կենդանիս Աստուծոյ ի Քրիստոս, եւ այլն: Եւ յայլուր թէ, եթէ մեռայք ընդ Քրիստոսի եւ յարեսցի ընդ նմա, ապա զվերինն խորհեցարուք, ուր Քրիստոս նստի (եւ այլն տես ի գիրս Պօղոսի յԺԽ): Զայս ամենայն առնէ սրբալոյս մեռոնիս այս ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ, որ ի սմա բնակի. վասն այսորիկ կոչեցաւ մեռոն, այսինքն մեռուցիչ մեղաց եւ մահու, եւ կենդանացուցիչ արդարութեան եւ յարութեան. մեռուցիչ մահու, մարմնոյ եւ գործոյ նորին, կեանք հոգւոյ եւ յարութեան հոգեկան գործոց. մահ հնութեան մերոյ եւ ապականութեան, յարութիւն նորոգմութեան եւ կենդանութեան: Տեսի՞ք զստուգաբանութիւն օրինաբանեալանուան մեռոնիս. տեսի՞ք զզօրութիւն եւ զսքանչելագործութիւն մեռոնիս, որ համանգամայն նշանակէ մահ եւ կեանք. հնութիւն եւ նորոգութիւն. մեռելութիւն եւ յարութիւն. (եւ այլք այսպիսիք):

Ըստ այնմ վկայէ եւ սուրբն Դիոնեսիոս՝ ասելով, թէ՛ որպէս համարիմ, ի մաքրողականն աւազան զիւղն խաչատեսակ արկանելով քահանայապետն ի տեսութիւն ածէ, որպէս զի մինչեւ ի մահ ի վերայ խաչի Յիսուս յաղագս մերոյ աստուածածնելութեանս ընկղմեալ, նոյն Աստուածայնով եւ անընթացեալի

իջմամբնի մահ իւր մկրտեալս՝ յապականացուցիչ հին անկմանէն բարի վայելչաբար ի վեր կորգեաց եւ վերստին նորոգեաց առ յաստուածային յաւիտենական գոյութիւնն: Այսինքն՝ մեռնն որ նշանակէ զՔրիստոսխաչատեսակ հեղլով ի ջուր աւազանին, նշանակէ զՔրիստոս ի մահ ընկղմելն ի խաչին, յոր մկրտիմք եւ ապա նոյնն Աստուածայնով եւ անըմբռնելի (որ ոչ ըմբռնեցաւ ի մահուանէ) իջմամբն զմեզ ի հին անկմանէն եւ յապականութենէն ի վեր կորգելով առ յԱստուածային գոյութիւնն նորոգեսցէ յաւիտենականապէս: Դարձեալ՝ կոչի սրբալոյս իւղս այս մեռն, այսինքն՝ մռայլ, մթին եւ խաւար. քանզի սովորութիւն է Աստուածայնոց գրոց զանհասանելին եւ զանըմբռնելին յաչաց եւ ի մտաց խաւարաւ եւ մառաքլաւ նշանակել վասն ամատոյց լինելոյ, որպէս Աստուած որ ամենեւին լոյս է եւ ի լոյս անմատոյց բնակիլ ըստ Պօղոսի, ասի երեւեալ ի լեառն Սինայ՝ հրով, միգով, խաւարաւ եւ մթով. եւ Դաւիթն ասէ, եդ զխաւար եւ ի վերայ անդնդոյ, որք բնաւքն նշանակեն զամենեւին անգիտելի եւ զանքննելի գոլն: Նմանապէս եւ Աստուածահրաշ իւղս այս կոչի մեռն, այսինքն՝ մռայլ, մթին, իբրեւ անգիտելի եւ անըմբռնելի գոլով՝ ծածկի ի խաւարի եւ ի մէջ մռայլի: Ըստ Նարեկացւոյն, որ ասէ, վասն զի այնքննին է այս խորութիւն յաւիտ, քան զամենայն սրբութիւն սրբոց. զի ոչ եթէ միայն ջրոյ օրինակաւ զաղտ ինչլուսանայ, եւ կամ ըստ հայի միայն ջրոյ օրինակաւ զաղտ ինչ լուսնայ, եւ կամ ըստ հացի միայն զսիրտ հաստատէ ըստ Դաւթի, այլ եւ որ իմն յարմարութեամբ հոգւոյ եւ մարմնոյ տնօրինապէս տեսառնագրի. եւ ինքն ըստ Աստուածայնոյ զօրութեանն մնայ անհասու, վասն որոյ եւ զանունն ունի անքննին, այսինքն՝ մութն եւ մռայլ: Վասն որոյ ոչ զօրելոյ երկրածնացս զիսկն գիտելոյ: Դարձեալ՝ կոչի սուրբ իւղս այս լոյս, կամ սրբալոյս, այսինքն՝ սուրբ լոյս, սրբօղ եւ լուսաւորօղ նման: Աստուծոյ: Քանզի եւ Քրիստոսսուրբ եւ լոյս, ըստ այնմ, թէ՛ եղերուք սուրբ, զի ես սուրբ եմ: Եւ ես եմ լոյս աշխարհի: Վասն այսորիկ եւ մեռնն այս կոչի սուրբ եւ լոյս իբր պատկերակից արարչին Աստուծոյ: Արդ՝ որպէս Աստուած եւ արեգակն ճառագայթեն միշտ զլոյս իւրեանց յարարածս եւ լուսաւորեն զամենեսեսան անխտրապէս, նմանապէս եւ սրբալոյս մեռննս այս՝ զլոյս Աստուածայնոյ շնորհացն միշտ եւ անսպառօրէն ծագէ ի հոգիս հաւատացելոց եւ լուսաւորէ զամենեսեսան հոգւով եւ սրբէ ի մեղաց եւ յապականութեանց հնոց Ադամայ: Ըստ Նարեկացւոյն, թէ՛ ասի լոյս՝ իբր արարչութեանդ պատկերակից, որ զհաւատ մթութեան հալածեն: Նմանապէս եւ ասի հուր, վասն մաքրողական զօրութեանն. առ յոյս ասաց եւ տէրն մեր՝ հուր եկի արկանել յերկիր. Եւ դարձեալ, թէ՛ նա մկրտեսցէ զձեզ ի հոգին սուրբ եւ ի հուր. քանզի հուրն ծախէ եւ մաքրէ զամենայն աղտ եւ զժանկ, որոյ եւ պահի, ջերմացուցանէ եւ լուսաւորէ. եւ մաքրագործ իւղս այս ծախէ եւ մաքրէ զամենայն աղտ եւ զժանկ հոգւոց օծելոց. ջերմացուցանէ սիրով Աստուածայնով եւ լուսաւորէ ի լոյս աստուածգիտութեան: Ջայս օգտակար հուրս հայցէ Շնորհալին Ներսէս ի յաղօթական բանս իւր՝ ասելով. Հուր կենդանի Քրիստոս, զհուր սիրոյ քոյ, զոր արկիր յերկիր, բորբոքեա յանձն իմ, եւ այլն:

Որպէս Դաւիթ զսոյն լոյս հարցէր մարգարէաբար՝ լոյս տար, տէր, աչաց իմոց, այսինքն՝ հոգւոց եւ մտաց իմոց, զի մի ննջեցից ի մահ: Առ յայս միտ եւ Աստուած հուր ծախիչ, զի զայսպիսիս ներգործէ: Նմանապէս եւ ասի լոյս, զի լուսաւորէ: Վասն այսորիկ եւ Աստուածային իւղս այս կոչի հուր եւ լոյս (որպէս ասացաք), զի նման Աստուծոյ ներգործէ զներգործութիւնս հրոյ եւ լուսոյ: Ուստի՝ կոչի պատկեր Աստուծոյն Նարեկացւոյն. եւ ըստ սրբոյն Դիոնեսիոսի եւս, որ ասէ. լոյսն պատկեր կենդանւոյն Աստուծոյ: Դարձեալ՝ կոչի եւ մաքրագործ իւղս այս՝ հոգի. ըստ այնմ, թէ՛ առաք զհոգի որդէգրութեան: Եւ դարձեալ, թէ՛ մի՛ տրտմեցուցանէք զհոգին սուրբ, որով կնքեցաք յաւուրն փրկութեան: Եւ դարձեալ, թէ՛ եթէ ոք զհոգին Քրիստոսի ոչ ունի, թէ Քրիստոսի: Եւ սուրբն Նարեկացին ասէ. ասի հոգի, զի զարկուածս, որ ի ներգործութենէ բանսարկուին առ մեզ մաքրեսցէ եւ նորոգ փոփոխմամբ զմեզ հօրն Աստուծոյ հոգւով եւ ճշմարտութեամբ երկրպագու արասցէ ըստ Տեառն Բանի: Ջայս հոգիս հայցէր Դաւիթ յԱստուծոյ՝ ասելով. զհոգի ուղիղ նորոգեա ի փորի իմում, եւ այլն: Դարձեալ կոչի եւ Աստուածագործ իւղս այս կնիքս, քանզի կնիքն նշանակիչ իմն է ազնութեան եւ պատուական կնքեցելոյն. եւ պահէ զկնքեցեալն ի գողոց, ի թշնամեաց. եւ յայսմ վնասակարաց դիպուածոց պահէ անշօշափելի, եւ ցուցանի ի յահ յերկիւղ մերձեցողացն. նոյնպէս եւ ահաւոր իւղս այս, որով կնքիմք ի յաւուր մկրտութեանն, տայ նշանակել զմեծութիւն եւ զպատուականութիւն հոգւոց մերոց. զի սովաւ կնքեցեալ հոգին լինի զանձ պատուական Աստուծոյ. ըստ Պօղոսի, թէ՛ այսուհետեւ ունիմք զգանձս զայս յամանաս խեցեղէնս, եւ այլն, լինի եւ բնակարան ամենասրբոյ երորդութեանն, ըստ այնմ, թէ՛ ապաքէն դուք տաճար Աստուծոյ կենդանւոյէիս: Եւ դարձեալ թէ՛ ես եւ հայր իմ առ նա եկեսցուք եւ թեւանս առ նմա արասցուք: Լինի եւ հարսն եւ քոյր Քրիստոսի, ըստ այնմ, թէ՛ պարտէզ եւ աղբիւր կնքեալք քոյր իմ հարսն: Լինի եւ որդի Աստուծոյ, եւ ժառանգակից Քրիստոսի եւ եղբայր: Ըստ այնմ, թէ՛ այսուհետեւ չես ծառայ, այլ որդի, եւ այլն: Եւ այլ, թէ ոչ ամօթ համարի եղբարս անուանիլ զնոսա: (Եւ այլ այսպիսիք): Ջայս ամենայն մեծութիւնս եւ զանհամեմատ բարձրութիւնս, զորսըստանամ մեք ի ձեռն մկրտութեան, ահաւոր նշան եւ կնիք մեռնին տայ նշանակել: Որպէս եւ Նարեկացին ասէ, քանզի որպէս աման ինչ կնքեալ նշանակիչ իմն է ներքնայնոյն մեծագործութեանն, նոյնպէս եւ բարձրութիւն շնորհին, որ ի մեզ յանուն քո Քրիստոս սովաւ ծածկեցեալ եւ կնքեալ նշանակի: Այլեւ կնիք սրբալոյս մեռնիս պահէ զմեզ յամենայն յարկածից վնասակարաց. ըստ տեսլեանն Յօհաննու, թէ՛ եւ տեսի զհրեշտակ Աստուծոյ, որ եւ յարեւելից եւ ունէր զկնիք Աստուծոյ կենդանւոյ եւ աղաղակեաց առ յապականիչսն երկրի՝ ասելով. դադարեցէք եւ մի՛ վնասէք ումեք մինչեւ կնքեցից զծառայս Աստուծոյ իմոյ ի ճակատս նոցա: Եւ ասաց դարձեալ, թէ՛ մի՛ ումեք վնասէք, բայց միայն այնոցիկ, որք ոչ ունիցին զկնիքն Աստուծոյ ի ճակատս: Եւ ըստ Եզեկիելի, թէ՛ կոտորեցէք զամենեսեան եւ մի՛ խնայէք, բայց յորոց վերայ նշան իցէ, մի՛ մերձենայցէք եւ մի՛ ինչ առնիցէք (եթէ կամիս, մեկնեա զբանդ, այսինքն՝ հրեշտակն Քրիստոս եւ կնիքն՝ զսուրբ հոգին եւ զսուրբ կնիքն մեռնին, որպէս

ասաց երթայք եւ մկրտեցէք: Եւ թէ ոք ոչ ծննցի, ոչ կարէ մտանիլ յարքայութիւնն Աստուծոյ):

Եւ այսքան եւ քան զայսոսիկ եւս հրաշալի եւ ամենափառաւոր անուամբ օրհնաբանի եւ հռչակի Աստուածագործ եւ սրբալոյս մեռոնս այս, որպէս ցուցաք: Բեր այս այսուհետեւ զնոյն ինքն զիրս տեսցուք, եւ ըստ այնմ եւս յայտնեսցուք զպատուականութիւն եւ զբարձրութիւն սորին, թէպէտ եւ ըստ իրին եւս է անքննին եւ անհասանելի՝ ըստ Նարեկացւոյն: Արդ՝ էր սրբալոյս մեռոնիս՝ է ինքն նիւթն սորին, այսինքն՝ իւղն ծիթենւոյ խառնեալ ընդ բալասանի իւղոյ սակաւու, եւ ընդ զանազան հօտունեաց ծաղկանց, որոց բնաւքն ունին յատուկ յատուկ զգեղեցիկ եւ զբազմահրաշ զօրութիւնս եւ զօգտակար ազդմունս. ըստ Նարեկացւոյն, թէ՛ այս նիւթոյ տեսաւորութիւն խորին խորհրդոյ՝ ի բնուստ անտի հրաշապէս ունի զթարգմանութիւն, այսինքն՝ նիւթն մեռոնիս ի բնութենէ անտի ըստ ինքեան եւ ունի զխորհրդաւոր զօրութիւնս բաց ի հոգեւորական զօրութենէն. զոր օրինակ՝ իւղն, որ է նախկին նիւթ սորին, թափանցիկ եւ պարարտացուցիչ, եւ ունի եւս զսքանչելապէս զօրութիւնս, քանզի յատակս ջրոյ հեղեղեալ՝ լուսաւորէ առանց վառման եւ ցուցանէ զորս, յատակս ջրոյն իցէ եւ ըստ թեթեւութեան միշտ յերեսս ջրոյ շրջի եւ վերայ սպեղանի կամի եւ կարծրացեալ խոցուածս կակղացուցանէր եւ զաղտ երեսացն սրբէ եւ զկերակուրս համեմէ եւ զայլ այսպիսիս:

Արդ՝ զայսոսիկ զորս ունի ի բնութենէ հասարակ իւղն, զսոյնս եւ հոգեւորապէս ունիսրբալոյս իւղ մեռոնիս. քանզի զօրութեամբ հոգւոյն որբոյթափանցի ի հոգիս մեր՝ զօրուցացանելով եւ զուարթացուցանելով շնորհիւ: Ի խորս մտաց մերոց իջանելով լուսաւոր է ներքսապէս եւ զծածուկ խորհուրդս եւ զկամս Աստուծոյ յայտնապէս երեւեցուցանէ. թեթեւացուցանէ թռչիլ յերկինս եւ բարձրանալ յաշխարհէ. լինի սպեղանի հոգեւորական վիրաց. կակղացուցանէ զկարծրացեալ սիրտս հպարտացելոյն եւ քարացելոյն ի հնազանդութիւն հաւատոյն Քրիստոսի. զմրութիւն մտացն պայծառացուցանէ. եւ զկերակուրս հոգւոյն, այսինքն՝ զառաքինութիւնս համեմէ եւ հաճելի առնէ Աստուծոյ քանզի առանց շնորհի մկրտութեան եւ սրբոյ մեռոնիս ամենայն առաքինութիւնք անհամի են եւ հաճոյք Աստուծոյ, որպէս հրէից եւ հեթանոսաց, եթէ ոչ իցեն մկրտեցեալք: Որպէս եւ սուրբն Նարեկացին ասէ, թէ՛ քանզի որպէս անօթ ինչ փայտեայ մինչ չեւ իցէ օծեալ՝ դիւրաւ խորտակի, նոյնպէս եւ մարդ, որ ոչ իցէ իւղեալ սովաւ, դիւրաւ բեկանի, եւ առ ի քէն լեալ՝ ոչ լուսաւորի եւ ոչ ինչ է պիտանի: Որպէս եւ յայլուր ասէ նոյն սուրբն Նարեկացին, թէ՛ զի՞նչ իցէ իւղն, եթէ ոչ

ի փայտն պարտեաց սովիմբ բժշկեալ ըստ Սաղմոսին զուարթ գործեսցես: Եւ զի՞նչ պարարտութիւնն, եթէ ոչ զկերակուրն մահու սովաւ մոռացուք

ի նմանէ: Այսինքն՝ այս օրհնեալ իւղս զի՞նչ իցէ, եթէ ոչ տերութեանն (որ ի պտղոյն գիտութեան յառաջացաւ) բարձող եւ զուարթացուցիչ. ըստ Դաւթի, թէ՛ իւղ զուարթ առնէ: Նոյնպէս եւ պարարտութիւն սորին զի՞նչ իցէ, եթէ ոչ մոռացուցիչ այնմ կերակրոյն, որ մահացոյց զմեզ. զի այս իւղս վերստին կենդանացեալ՝ լնու զմեզ գիրութեամբ եւ պարարտութեամբ հոգեւորականս: Ըստ խնդրանացն Դաւթի, թէ՛ բարձր եղիցի եղջիր իմ, եւ

ծերութիւն իմ գեթ պարարտութեան, այսինքն, հնութիւն իմ նորոգեսցի պարարտութեամբ ձեթոյ մեռնին: Եւ դարձեալ, թէ օժէր իւղով զգլուխ իմ, եւ այլն: Ջոր մարգարէաբար զօծմանէ սրբոյ իւղոյս ասէ, այսինքն՝ այսու իւղովս, իբր առողջանար դեղով օժէր եւ բարձրացուցեր զանկեալ եւ զվիրաւորեալ գլուխս իմ. եւ ի հին թշուառութենէն եւ ի մահ կործանմանէ ոգւոյն չարութեան այսու օծմամբս պատսպարեալ յօժանդակիցեր եւ գեղեցկագոյն արարեր իբրեւ զորդի թագաւորի պսակագարդ հօրդ ընծայելով: Սոյնպէս եւ զպէսպէս գեղեցկահոտ ծաղկունսն, որք հառնին ի մաքրարար իւղս այս՝ իմա ունիլ զգանազան զօրութիւնս եւ զօգտարար ազդմունս ի բնութենէ. զորս եւ ներգործեն ի հոգիս մեր հոգեւորապէս զօրութեամբ հոգւոյն սրբոյ: Քանզի ի հնումն կազմիր իւղն օծման եւ խունկն սեղանոյն ի զանազան ծաղկանց ի խորհուրդ այսր սրբալոյս իւղոյս, որք եւ այժմ եւս ի նորումս խառնին ի հոգետից մեռնս, զորս թուէ սուրբն Գրիգոր. այսինքն ծաղիկ դաշտի, շուշան հովտի, նարդոս ընտիր, եղեգնախունկ խառնեալ հալուէիւ, քրքումն, ողկոյզ փթթեալ եւ ազնիւ գինի: Ընդ սոսին եւ այլք, զորս յիշէ Աստուածաշունչ գիրն. եւ այք հօտունք եւ ազդու ազդարար նիւթք բուսոց, որք ամենեքին որպէս ունին ի բնութենէ զգեղեցիկ ներգործութիւնս եւ զազդարար յատկութիւնս, ի հոտոտելիս, ի յօժանելիս, ի դեղօրէս եւ յայլս յայսպիսիս, նմանապէս եւ ունին զհոգեւորական ներգործութիւնս ի հոգեւորս հաւատացելոց ի ձեռն հոգետիպ իւղոյս մեռնի, որպէս ասացաւ ի վերայ իւղոյն (եթէ կամիս, ասա՛ զյատկութիւնսն որոց եւ հաճեսցիս. զի մեք յերկարացուցմանէ խոյս տալով՝ համառոտեցաք): Ջոր օրինակ ծաղիկն ծնանի ի ջերմութենէ արեգական, եւ ի ներհեղմանէ ցօղոյ. եւ ըստ Պիթագորայի՝ ունի գհայր ի յերկինս զարեգակն եւ ի յերկրի զբոյսս. ի յերկինս է թարց հօր եւ ի յերկրի է առանց մօր. եւ դարձեալ՝ ունի ծաղիկն զհեշտութիւնս տեսանելեաց գեղեցկութեամբն իւրով. հոտոտելեաց՝ անոյշ հոտովն իւրով. շօռափելեաց՝ փափկութեամբն իւրով, նաեւ լսելեաց եւ ճաշակելեաց՝ յուսով

մխիթարութեանն (եւ այլք այսպիսիք): Արդ՝ սոյն ծաղիկս՝ զայսոսիկ ներգործութիւնս երեւեցուցանէ եւ ի հոգետիպ մեռնս յայս ի հոգիս հաւատացելոց հոգեւորապէս. քանզի սրբալոյս մեռնս այս ծնանիլով ի յարդեանց արեգականն Քրիստոսի եւ ի հոգւոյն սրբոյ՝ ունեցաւ գհայր, այսինքն՝ զհոգին սուրբ (որ է ներգործական պատճառ սորին) ի յերկինս, եւ զմայր, այսինքն՝ զնիւթ ի յերկրի, որք յերկրէ յառաջանան: (Ասա զայսոսիկ եւ վասն Բանին Աստուծոյ մարդեղինութեանն, եթէ պիտոյասցի բանիդ): Այլեւ սոյն հոգետիպ մեռնս հեշտացուցանէ զտեսանելիս եւ զայլ զգայութիւնս հոգւոյն աներեւոյթապէս, որպէս ծաղիկն զմարմնոյն: Եւ մանաւանդ զճաշակելիսն յուսով ապառնւոյն պտղոյն: Քանզի որպէս ծաղկմամբ ուրախացեալ յուսամք վայելել զպտուղ մարմնաւոր, նոյնպէս եւ այսու սրբով մեռնիւ ուրախացեալ յուսամք վայելել զպտուղ յաւիտենականի երանութեանն. ըստ Պօղոսի, թէ՛ ետ զառհաւատչեայ հոգւոյն ի սիրտս մեր: Ըստ այնմ, թէ՛ ընդ հովանեաւ նորա փափակեցի եւ նստայ, զի պտուղ նորա քաղցր է ի կոկորդի իմում: Այսինքն՝ ընդ օծմամբ սրբոյ մեռնին փափակելով ինքն զիս՝ զի պտուղ նորա, որ է

արքայութիւնն Աստուծոյ, քաղցր է կոկորդի հոգւոյ իմոյ: Դարձեալ՝ ծաղիկքն, որք խառնին ի սրբալոյս իւղ մեռնիս, ըստ զանազանութեանցն ունին եւ զզանազան ներգործութիւնս ի բնութենէ, որք եւ զնոյնս ներգործեն հոգեւորապէս խառնելովն ի սուրբ իւղս յայս: Քանզի ունելով զքաղցարագոյն եւ զմայլեցուցիչ հոտս, զնոյնն ներգործելով եւ ի մեզ հոգեւորապէս առնեն եւ զմեզ անուշահոտս առ Աստուած. ըստ այնմ, թէ՛ ահա հոտ որդւոյ իմոյ իբրեւ զհոտ անդոյ լինոյ. վասն որոյ եւ օրհնեսցէ զքեզ անձն իմ: Եւ ըստ շարականին, թէ՛ հոտոտեցաւ Տէր ի հոտ անուշից: Այլեւ ունելով զհոտս հալածիչ դիւաց (որպէս զծաղիկն զմշոյ, որ խառնի ի սուրբ մեռնս) եւ ի մէնջ հալածին զդելս եւ զգօրութիւնս նոցա որպէս իսրայէլ յաղթեաց զամուղէկ յետ անցանելոյն ընդ ծովն: Եւ ըստ Նարեկացւոյն, թէ՛ այն իւղ լրութեամբ շնորհի՛ զայսս վանէ, եւ զմուրհակս չարեաց ջրէ եւ պատառէ: Դարձեալ ունելով զհոտ պահօղ յապականութենէ, ներգործեն եւ ի մեզ հոգեւորապէս, որպէս զմուռն եւ հալուէն, որք գոն ի սրբազան մեռնս յայս: Այլեւ ծաղիկքն ըստ սրբոց վարդապետաց միշտ անպակասելի ունին զհոտ եւ զգօրութիւն իւկրեանց. քանզի մինչ դալարք են, ունին զհոտ իւրեանց եւ ի չորանալն եւս նոյնպէս պահեն. Սապէս եւ հոգեւորապէս գոլով նիւթ մեռնիս՝ անպակաս ունին միշտ զգօրութիւն եւ զկնիք իւրեանց ի յօծելոցն. թէ ի դալարութիւնն, այսինքն՝ թէ ի յարամնալն կնքեցելոյն եւ թէ ի բեկանիւն եւ ի չորանալն, այսինքն՝ ի յուրանալն: Որպէս եւ վկայէ սուրբն Նարեկացին, թէ՛ ոչ երկմիտ ինչ շուտափութութեամբ անհաստատապէս զտեղի փոխէ օծումն սրբոյ մեռնիս, եւ ոչ նենգողաբար զբանականութիւնն իւր լքանէ, քանզի ոչ օձալօվք հերքի, եւ ոչ յընդդիմակցէ յիմեքէ ողողեալ արտաքս ելանէ: Այլ որպէս պատահումն գունոյ յէութիւն մարմնոյ անփոփոխ իմն միասնական զուգութեամբ ընդ մեզ կցորդի, եւ այլն: Դարձեալ՝ ծաղիկքն ըստ զանազան տեսակացն ունին եւ զանազան յատկութիւնս, զորս եւ ներգործեն հոգեւորապէս ի յընդունօղս, խառնելովն ի յօրինեալ յիւղ մեռնիս. քանզի առատաբուխ հոգին սուրբ ի ձեռն սրբազնագործ մեռնիս ունեմն տայ զիմաստութիւն, ունեմն զմարգարէութիւն, ունեմն զառաքինութիւն եւ այլն, ըստ սրբոյ Պօղոսի (եւ զայլս այսպիսիս, որքան կամիս ասա): Դարձեալ Աստուածահրաշ մեռնս այս նշանակէ զտէն մեր Յիսուս Քրիստոս. ըստ սրբոյն Դիոնիսիոսի եւ ըստ սրբոյն Նարեկացւոյն. քանզի մի միայնակ եւ պարզ իւղն, որ միաւորելով ընդ զանազանից ծաղկանց սրբազանագործութեամբ լինի մեզ գործիք վերածնելութեան, քաւութեան մեղաց եւ առիթ արդիւնաւորիչ յաւիտենականի կենացն, նշանակէ զնոյն բանն Աստուած, որ ինքն միակ եւ պարզ գոլով՝ միաւորեցաւ տնօրենութեամբ ընդ ծաղկի բնութեանս մերոյ՝ առնելով զանազանամասնութիւնս մեր, այսինքն՝ զհոգի, զմարմին, զմիտ եւ զամենայն, որ ինչ է մեր, բացի մեղաց. եւ այսու միաւորութեամբ կոչեցաւ օծեալ, այսինքն՝ Զրիստոս, զի իւղով Աստուածութեանն էօծ զծաղկանման բնութիւնն մարդկային, յորոց լրութենէն եւ ի մեզ հեղլով, օծէ եւ առ յինքն միաւորէ՝ ըստ այնմ, թէ՛ ի լրութենէ նորա մեծ առաք շնորհս: Որ եւ նոյն օծեալն ըստ այնմ եղել մեզ վերածնօղ, քաւիչ եւ վերաբերօղ առ յաւիտենական կեանն, ըստ այնմ, թէ՛ զի զկեանս ունիցիք, եւ այլն: Ասէ ուրեմն սուրբն Դիոնէսիոս. Բեր այսուհետեւ,

զի յԱստուածայնագոյնն սորին գեղեցկութիւն հայեսցուք, եւ ի բաց բացեալ զվարագոյրն՝ ըստ ինքեան տեսցուք, որ զէրանականն լոյս յայտնաբար փայլատակէր. եւ անծածուկ անուշութեամբ իմանալեացն լնու զմեզ, այսինքն՝ զերեւելի եւ զգգալի տեսութիւն սրբոյ մեռնիս ի բաց թողեալ՝ ի ներքս յԱստուածային գեղեցկութիւնն ընթասցուք մտօք, որ է Քրիստոս, որ զէրանաւէտ եւ զկենդանարար լոյսն փայլատակէ, եւ անուշութեամբ իմանալեացն եւ երկայնոցն լնու զմեզ, որպէս իւղս զգալի արտաքին անուշութեամբն զգոյալութիւնս մեզ լնու: Քանզի ասէ նոյն սուրբն Դիոնէսիոս ասեմք, թէ իւղոյն անուշութեամբ զարդրութիւնն՝ ժողովունն իմն է անուշահոտ նիւթոց՝ յինքեան ունելով փարթամապէս զանուշահոտ որակութիւնս, որոց հաղորդեալքն ընդունին զանուշահոտութիւնն բուրելով իմացական բաշխմամբ զիմանալիսս մեր լնու Աստուածային ախորժմամբ: Ջոր եւ եղբակացուցանելով նոյն սուրբն ասէ, թէ՝ Ապա ուրեմն մեռնին զարդարութիւն որպէս կերպիւ անկերպիցն զնոյն Յիսուս ենթագրէ մեզ աղբերացուցիչ զոլ Աստուածայնոցն անուշահոտութեանց. հարուստ համեմատութեամբ Աստուածապատկանօք՝ յիմացութիւնս, մեր հեղելով զԱստուածային բուրմունս անոյշ որով իմացականութիւնքն մեր բարուք կրիւք ախորժեալք՝ իմանալի կերակրովք լնանին՝ հպելով առ յիմանալին իւրեանց յԱստուածային հաղորդութիւնն: Վասն այնորիկ եւ զնոյն Աստուածապատկան Յիսուս՝ իւղ թափեալ անուանէ Աստուածայինն գիր, զի անմարին բաննԱստուած որպէս զիւղ ունելով յինքեան ծածկապէս զանուշահոտութիւնս, եկեալ զարդարեցաւ ի զանազանմասն բնութիւնս մեր, եւ ի ձեռն առեցելոց մարմնոյն իւրոյ էհեղ եւ թափեաց զլիութիւն շնորհաց եւ զբուրմունս անուշահոտութեանց ի յանդամս իւր, եւ էլից անուշութեամբք աստուածայնովք. ըստ այնմ, թէ մենք ամենայնի ի լրութենէ անտի նորա առաք շնորհս: Որպէս եւ յայլուր ասէ նոյն սուրբն Դիոնէսիոս, թէ՝ ի սրբիւն Աստուածայնոյն իւղոյ՝ անփոխանման յայտնապէս զնոյն Քրիստոս զծագրէ, ըստ մեզ բոլոր ճշմարտութեամբ մարդացեալ. այսինքն՝ որպէս մեռնն սրբի եւ սրբազնագործի ի քահանայայտէն, եւ ինքն սրբէ զամենեսեան, սապէս եւ Քրիստոս ըստ մարդկութեանն սրբեալ օծեցաւ յԱստուծոյ, եւ ինքն էօծ եւ սրբեաց զամենայնսն, որք ի նա միաւորեցան հաւատով եւ օծմամբ սրբոյ մեռնիս: Ապա ուրեմն ըստ վճռոյ սրբոյս Դիոնէսիոսի՝ մեռնն նշանակէ զտէրն մեր Յիսուս Քրիստոս, ըստ այնմ, թէ իւղ թափեալ է անուն քո. եւ օծումն, որ ի ձեռն մեռնին մեզ տրի, նշանակէ զհոգին սուրբ, զոր ընկալաք ի ձեռն Քրիստոսի, քանզի որպէս էջ որդին Աստուծոյ յերկնից եւ միաւորեցաւ ընդ բնութիւնս մեր, եւ հաշտեցոյց ընդ մեզ զաստուած, եւ ապա սփռեաց զառատապարգեւ հոգին սուրբ ի վերայ հաւատացելոց, նմանապէս նախապէս սրբալոյս մեռնիս այս ի յաւազանն իջեալ սրբէ զմեզ ի մեղաց, եւ հաշտեցուցեալ ընդ Աստուծոյ, ապա տայ մեզ զօծումն հոգւոյն սրբոյ, որով լինիմք որդիք Աստուծոյ. ըստ այնմ, թէ դուք զօծութիւն ունիք առ ի սրբոյն, եւ զիտէք ամենայնքն. քանզի զնօրէնութիւնն Քրիստոսի պարգեւ էր հոգին սուրբ, զոր պարգեւէր հաւատացելոց, ըստ այնմ, թէ՝ զայս ասէր վասն հոգւոյն, զոր ընդունելոց էին, որք հաւատացին ի նա. զի չեւ էր հոգի, քանզի Յիսուս չեւ էր

փառաւորեալ, այսինքն՝ մինչ Քրիստոս չեւ էր մարդացեալ, եւ չէր էր փառաւորեալ ի խաչին, չեւ էր պարգեւեալ հոգին սուրբ մարդկան. այլ յորժամ կատարեալ զտնօրէնութիւնն փառաւորեցաւ ի խաչին, եւ ելեալ առ հայր՝ բուրեաց զանուշահոտութիւն տնօրէնութեանն ի յերկինս, ապա եւ զհոգին սուրբ որպէս զպարգեւ ընկալեալ ի հօրէ՝ շնորհեաց հաւատացելոցս. նոյնպէս եւ սուրբ մեռոնս իջնելով յաւազանն՝ սրբազնագործէ զմեզ, եւ բուրելով զանուշահոտութիւնն առ հայր, ապա եւ զօծումն պարգեւէ, որ նշանակէ զհոգին սուրբ. որպէս եւ սուրբն Դիոնիսիոս ասէ, օծումն մեռոնին պարգեւէ կնքեցելոյն զաստուածապատկան հոգին: Եւ թէ՛ մարդասիրապէս հիւսեալ կազմեցեր: Վասն այսորիկ եւ ասէ նոյնն, թէ պատկեր պանծալի արարչիդ երկնի այս զանկուած նիւթոյ. եւ վեհագոյն խորհրդոյդ մեծութեան յարմարաւոր դիմակերպութիւն, զի երեւելի եւ զգալի կերպ մեռոնիս է կերպարան եւ նշանակիչ անտեսանելի եւ իմանալի շնորհացն Աստուածայնոյ ըստ Աստուածաբանից վարդապետաց: Եւ զի մեք ի մարմնի եւ ի զգալիսս գոլով վարժեալք, վասն որոյ եւ բարեխնամ Աստուած զիմանալին եւ զանտեսանելի շնորհն ի զգալի նիւթս տպագրեաց, զի կարասցուք հասանիլ եւ նմանեօք զանմասնն ըմբռնիլ: Ըստ սրբոյն Դիոնէսիոսի, որ ասէ, թէ՛ կատարող Յիսուս, զանիւթսն եւ զմիանալսն նիւթական ձեւօք եւ եւ կերպաւորական շարադրութեամբ աւանդեաց, որպէս զի ըստ մերում ի սրբազան ստեղծուածոցն ի պարզ եւ հանդպաւոր տեսութիւնս եւ նմանութիւնս ելցուք, զի եւ ոչ կարելի է մտաց մերոց ձգիլ առ աննիւթսն, եթէ ոչ նիւթական ինչ առաջնորդութեամբք հպեսցուք առ նա: Եւ ըստ Պօղոսի, թէ՛ աներեւոյթն Աստուծոյ երեւելի արարածովքս իմացեալ տեսանին: Վասն այսորիկեւ տէրն մեր, այսինքն՝ Քրիստոս զհւր անձառելի իջումն յերկիր, եւ զխառնիլն ընդ մերս բնութիւն, սրբելն զմեզ, եւ զառատապէս հեղումն շնորհաց ի մեզ, եւ զտրումն հոեգւոյն իւրոյ ի մկրտութեանն մերոյ, ի յերեւելի եւ ի մաքրագործ մեռոնս յայս տպաւորեաց. զի զսա ընդունելով՝ հաւատամք զինքն ընդունիլ. եւ զօծումն սորին առնելով՝ հաւատայցեմք զնորին սուրբ Հոգին առնուլ: Առ յայս եւ նոյն անտեսանելի եւ անիմանալի բանն Աստուած նախապէս ի հոգելից արանց կոչեցաւ իւղ թափեալ եւ հոգի երեսաց, որպէսզի զմեծութիւն բարձրութեան նորին ի զգալի եւ տեսանելի նիւթս կերպագրելով՝ նովաւ զծագրեցեալ եւ կնքեցեալ ի նա միասցուք, որպէս եւ յայլուր ասէ Նարեկացին, թէ՛ մատուցեր, խառնեցեր ընդ մեծաւոր, դիւրագիւտ եւ ընտանի նիւթոյս զհրաշ անձառս քումդ սքանչելեաց, եւ յայս կերպարան շնորհի՛ զանպակաս լրութիւն անսաիդ աշխարհի յայտնեցեր. զի մի՛ տնանկն կոխօտացի, եւ ընչեղն բարձրամտեսցի: Եւ վասն այսորիկ աղաղակէ եկեսցի առ նոյն իւղ թափիլն այս, թէ՛ զդեւս զմեզ զհետ քո, ի հոտ իւղոյ քոյ ընթացուք. վասն զի բարի են ստինք քո, քան զզինի, այսինքն՝ արիւնն, որ ի ստեանցդ ել ի քաւութիւն մեզ, եւ հոտ իւղոյ քոյ քան զամենայն խունկս օրինականաց, որ է Աստուածագործ մեռոնս այս որ լաւագոյն եւ բարեգոյն գտաւ, քան զնոյն, որ սոսկ օրինակկ էր սորա եւ ճշմարտութիւն: Քանզի ոչ եթէ այս մեռոն ըստ կազմուածոյ հնոյն կարօտի զանազանից ծաղկանց հոտունեաց առ ի յօծանել միայն զմարմինս որ ոչինչ ազդէր ի հոգիս

Եւ ոչ թողոյր զպատիժս, այլ ինքն բանն Աստուած խառնելով ընդ սա եւ սովաւ ներգործէ ի հոգիս եւ անեղծ տպաւորութեամբ կնքէ յորդեգրութիւն հօրն երկնաւորի քաւելով զամենայն պատիժս: Ըստ սրբոյն Նարեկացւոյն, թէ սոյն իւղ փրկութեան լուսով կատարեալ՝ հեղեալ ի մեզ արտաքին խորանս մեր օժանէ. իսկ զներքին մարդս աներեւակ ծածկապէս մտեալ նոր կենդանածնէ: Զի ըստ նոյնոյ Նարեկացւոյ՝ կենդանականն զօրութիւնն Քրիստոսի ի սա եւ ի սոյն խառնեալ բնակի: (Եւ զայլս այսպիսիս որքան ըստ իրին կամսիս, ասա):

Այսուհետեւ տեսցուք եւ զամենաիրաշ եւ բազմազօր ներգործութիւնս Աստուածագործի մեռնիս, որ անքննին իսկ յերկնածնացս ըստ Նարեկացւոյն: Արդ՝ նախապէս ըստ սրբոյն Դիոնիսէոսի՝ գրէ, թէ՛ ամենայն իրք եւ գործք սրբազանք, եւ ամենայն քահանայապետական կատարելագործութիւնք սովաւ մաքրին, սրբին եւ կատարին, թէ բնականքն եւ թէ անբանին: Քանզի եթէ քահանայապետն, որ զլուխ է ամենայնից քահանայապետութեանց սովաւ օժեցեալ կատարելագործի, ապա եւ այլք սպասաւորք եւ մատակարարք, որպէս ոչ իցեն սովաւ կատարեալք. նոյնպէս եւ եկեղեցին եւ սեղանն սուրբ, որ զՔրիստոս յինքն ունի, եթէ սովաւ սրբին, օժանին եւ կատարելագործին, զի՞արդ եւ այլք ոչ իցեն սրբեալք սովաւ. եթէ մատակարարսն խորհրդոյ եկեղեցւոյ չիցէ նախապէս սովաւ արբեցեալ եւ օժեցեալ, զի՞արդ կարէ համարձակիլ ի սրբել եւ յօժանել զայլս: Զի եթէ աւագան ոչ է կատարեալ թարց օժման սորին, ըստ Նարեկացւոյն, զի՞արդ կարիցէ զայլս սրբել եւ կատարելագործել, Եւ դարձեալ՝ եթէ առանց սորա ըստ Նարեկացւոյն. ոչ գրիլ Քրիստոսեան եւ ոչ նազօրեցի անուանիլ, ոչ յիշատակիլ յորդիսն յուդայի, եւ թէ՛ ոչ իսկ յիշել զանուն Աստուծոյ յակոբայ, ապա զի՞արդ հնարէ եւ յԱստուածայինս մերձենալ եւ կամ զգործս Աստուածայինս առնել: Տես զի՞նչ ասէ իմաստնագոյնն Դիոնիսիոս. եւ որպէ՞ս զգացմամբ գովէ զսուրբ մեռնոս, ասէ, թէ՛ զայս քահանայապետաբար Աստուած զմտաւ, զի ամենասուրբ հեղմամբն սրբազանի իւղոյս կատարելագործէ քահանայապետն զաստուածայինն սեղան. եւ է այս գերագոյն, քան զերկինս եւ զերագոյ տեսութիւն. եւ ամենայն աստուածութեանս մերոյ սրբեցութեան սկիզբն. քանզի եթէ աստուածայինն մեր սեղան այս է, է աստուածապատկան մաքրութիւն աստուածայնոց իմացութեանց, որով մաքրեալք եւ խորհրդաբար ողջակեզեալք զմատչիլն ընկալաք. գերագարդ աչօք տեսցուք զնոյն սեղան, որով նուիրեալքն կատարին եւ սրբին, նովիմբ աստուածայնով իւղով կատարել, այսինքն՝ զայս կամի ասել, թէ՛ բարւոք աստուած զստաւ եւ նկատեա՛ զգուշութեամբ, եւ զարմացի՛ր ի յամենափառաւոր մեծութիւն մեռնիս, քանզի սեղանն սուրբ յորոյ վերայ պատարագի Քրիստոս եւ անբաժանապէս բազմի ի նա իբր յաթօռ փառաց. եւ թէ՛ մեք ամենայնքն նովաւ ընկալաք զմատչելին առ Աստուած, ըստ Պօղոսի, թէ մատիցուք այսութեաւ համարձակութեամբ առաջի աթօռոյ շնորհաց նորա եւ ընկալցուք զողորմութիւն: Եւ նորա եւ ընկալցուք զողորմութիւն: Եւ ամենայն սրբազնագործութիւնք եւ կարգք ի սեղանն կատարին, եւ նա իսկ է ինքն Քրիստոս, որով նուիրիմք առ հայր: Սակայն սոյն սեղան ահա տեսանենք նոյնով իւղովն օժեալ եւ կատարեալ: Վասն այսորիկ ասէ՛ եւ Աստուածային առաջնորդքն մեր, այսինքն՝ առաքեալքն՝ զսուրբ եւ

զամենապարկեշտ իւղս այս, անուանիցին սրբազնագործութիւն, զի սա սրբազնագործէ զամենայն: Եւ դարձեալ տես զբազմահրաշ ներգործութիւնս սրբոյ մեռոնիս, զորս թուէ նոյն Դիոնիսիոս: Քանզի իւղս այս՝ զանկատարսն, այսինքն՝ զոչ մկրտեալսն ծնանի եւ դայեկապէս սնուցանէ առ յորդեգրութիւնս կենդանի, եւ առնէ դարձ սրբազնաբար ի պիղծ ախտաւորութենէն, այսինքն՝ ի կռամուլութենէն եւ յիշխանութենէն սատանայի դարձուցանէ յԱստուծոյ: Եւ զհակառակ երկիւղն եւ զպարտանս, որք վասն հաւատոյն, ի բաց որոշէ յանարիացելոցն ???, որպէս զմարտիրոսսն եւ զվկայսն Քրիստոսի: Տայ եւ բժշկել զցաւս եւ հալածել զդեւս: Իսկ որք ի միտս սրբազանս փոխեցան ի վատթարացն, որք են զղջացեալքն, սրբազան ունակութիւն իմն ընծեռնէ, զի մի դարձեալ ըմբռնեսցին ի չարէն: Իսկ զկարօտսն ամենեւին մաքրութեան կատարելապէս մաքրէ: Նոյնպէս եւ զսուրբսն ածէ ի յԱստուածայինսն պատկեր, եւ կերակրէ զնոսա երանելի եւ իմացական տեսութեամբ, զմիատեսակութիւնն նոցա՝ միովն, այսինքն Աստուծով լնլով եւ միացուցանելով: Տես եւ ըստ սրբոյն Նարեկացւոյն զգերափայլ զօրութիւնս սրբոյ մեռոնիս, ասէ, թէ՛ որպէս արեգակն հասարակային զմարմնաւոր աչաց տեսութիւն շնորհէ, եւ զիրաքանչիւր գոյս ըստ յատկութեանց իւրեանց զարդարեալ պայծառացուցանէ, նոյնպէս եւ իւղս այս մաքրեալ քոյինաշունչ շնորհիւ անիմանալեաւ զաներելոյթ հոգիս միութեամբ ի մեզ անտեսիդ հրաշապէս պայծառացուցանէ: Քանզի որպէս անլոյսն պատրոյթ թացեալ ի յիւղ՝ վառի եւ լուսաւորի, սոյնպէս եւ մերս անլոյս բնութիւն եթէ թացցի ի սրբալոյս իւղս այս, ոչ կարէ վարել աստուածային հրովն եւ լուսաւորիլ հոգւով. որպէս եւ Նարեկացին ասէ, այս իւղոյ օծութիւն առ է մեզ հեղեալ ի հանդերձեալսն զահաւորի. այսինքն՝ թէպէտ այժմ ոչինչ տեսանի մարմնաւոր աչաց օգտութիւն մեռոնիս, ըստ այնմ, թէ՛ այժմ որդիք Աստուծոյ ենք, եւ չեւ եւս է յայտ, եթէ զի՞նչ լինելոց ենք, սակայն ի հանդերձեալսն յորժամ եւս յայտնեսցի, նման նմա լինիցիմք ջահաւորեալ եւ պայծառացեալ շնորհիւ սրբոյ մեռոնիս, եւ զնա ունելով՝ մտանիմք լուսաւոր երեւմամբ ի յառազաստն՝ ընդ փեսային Քրիստոսի՝ ըստ Տեառն Բանի. իսկ որք ոչ ունիցին զլոյս իւղոյս այսորիկ, թէպէտ եւ ունիցին զբիւր առաքինութիւնս, ի հանդերձեալն բնաւքն շրջցին եւ հաւատ գտանին, վասն որոյ եւ մնացին արտաքոյ, եւ այլն:

Դարձեալ՝ այս պտուղ յորմէ առաջնոյ իւղս այս վերստին ածէ զմահացեալսս ի պտղոյն մահացուցիչ անդէն առ ծառն կենաց: Սա հաւաքէ զդրութեալսս եւ զհեռացեալսս ի միմեանց ի միաւորութիւ եւ ի յօդումն զլիտոյն Քրիստոսի: Այս է մուտն Քրիստոսի, որով զհրաշալիսն ներգործէր եւ ներգործէ. քանզի սովաւ հանէր զդեւս, հալածէր զդաւս եւ զհիւանդութիւնս, ողջուցուցանէր զկաղս, զբորոտս եւ զկոյրս, եւ զայլսն: Նոյնպէս եւ սրբազան առաքեալքն սովաւ շրջէին եւ բժշկէին՝ ըստ Աւետարանին: Այս է կնիք, նշան եւ պահողն մեզ, որով պահպանիմք անվնաս ի յարուցմանց դիւականաց, ի հոգեկան եւ ի մարմնական փորձութեանց, եւ ի վնասակարաց թշնամեաց՝ ըստ Նարեկացւոյն, քանզի որպէս մարմնական մարտիկքն օծեալ իւղով ոչ տան զինքեանս յըմբռնիլ ի ներհակէն, նոյնպէս եւ հոգեւորապէս օծեալքն սովաւ ոչ

դիրաւ ըմբռնին ի հնարից անմարին թշնամւոյն: Սա է ձեթն այն, զոր էարկ երկնաւոր բժիշկն Քրիստոս ի վերայ անողջանալի վիրաց անկելոյս ի ձեռս աւագակաց. որով եւ բժշկեալ եւ կազդուրեալ զմեզ էած ի պանդոկ իւր ի սուրբ եկեղեցին, զոր ոչ ունելով Իսրայէլ՝ անողջանալիգրեցաւ յԵսայեայ: Այս է նշան եւ հոգին Քրիստոսի, որով գրիմք Քրիստոսեան, եւ անուանիմք որդիք Աստուծոյ: Սա բառնայ զխտորոյն եւ զմիջնորմն բաժանման զանազանից զայ եւ զանազան լեզուաց, եւ զանընտեսելի ընտելացուցանէ, զգագանսն զառինս առնէ, զհալածիչսն առաքեալս պատրաստէ, եւ միահողոյն զամենեսեան վերածէ ի յորդեգրութիւն հօրն Աստուծոյ եւ ի ժառանգակցութիւն Քրիստոսի, ըստ այնմ, թէ՛ որք միանգամն ի Քրիստոս մկրտեցայք, զՔրիստոս զգեցեալ էք. չիք խտիր: Եւ ըստ Նարեկացւոյն, թէ՛ Այս իւղ պաշտելի եւ խնկելի՝ զիրեայն եւ զխուժն, զհնդիկն եւ զբարբարոսն, զտէրն եւ զագատն, եւ զայլն քրիստոսեան արարեալ՝ անուամբն Քրիստոսի կնքէ, հոգւոյն սրբոյ ընծայէ, եւ Հօրն Աստուծոյ հարազատ որդիս հաստատէ: Այս օրհնեալ իւղ ի հնոյն Ադամայ ի մեղաց նորին ի յիշխանութենէն սատանյի եւ յաւիտենական տանջանաց զմեզ ի բաց կորզեալ ազատէ, եւ նորոյս Ադամայ, նորոգողին ամենայնի տեառն Յիսուսի Քրիստոսի եղբարս կարգէ, հօրն ամենակալի որդիս վերագրէ, եւ յաւիտենականի արքայութեանն ժառանգորդս առնէ: Այս իւղ սրբալոյս ի գարշահոտ ճենճերաց կռոցն եւ ի դիւամոլ պաշտամանցն զմեզ դարձուցանէ եւ անուշահոտ հաւատով եւ անբիծ սիրով եւ ճշմարիտ Աստուածն աստուած է, եւ այլն: Եւ ըստ սրբոյն Նարեկացւոյն՝ բազմօրինակք եւ սովաւ զօրութիւնքն ներգոծեցեալք, զի՞արդ կարասցուք մեք ի գիրս պարունակեալ. զի զայն, զոր երկինք ոչ կարեն տանիլ, զերրորդութիւնն ասեմ, որ անտանելին է եւ անասանելին, ի յայս օրհնաբանեալ իւղս խառնեցեալ միաւորի եւ ըստ իւրում ամենակարօղ զօրութեանն զանճառելի եւ զանթուելի հրաշս յառաջածէ: Քանզի սա է շնորհ եւ շուք դիմաց հաւատացելոց. նկարագրութիւն երեսացս, լուսաւորութիւն աչաց հոգւոյն, վայելչութիւն այտից, զարդ կերպարանաց, յարմարիչ վարուց, շաղկապ հաւաքմանց, զօրութիւն անձանց, խայտառակիչ կախարդաց, նուաճող դիւաց, փարատիչ դաւուց, փարատիչ ցաւոց, կատարիչ կնքեցելոց, զարդարիչ նորածնելոց, անքնին արտաքնոյ, հիացուցիչ օտարաց եւ նախանձարկու անհաւատից, փառք ստրկաց, պճնումն կանանց, պսակ թագաւորաց, զգուշութիւն մաքրելոց եւ ձեռնադրիչ նուիրելոց: Եւ վերջապէս կանօն եւ զարդ եկեղեցւոյ, կարգաւորիչ եւ կատարելագործող բնաւից եկեղեցականաց: Եւ գրաւ եւ առհաւատչեայ յաւիտենական կենաց եւ երկնից առքայութեանն: Ուրեմն մինչ զայսպիսի օգտակար դեղ, կենդանարար շնորհ եւ ամենահարուստ պարգեւ բարեխնամն Աստուած պարգեւեաեց մեզ հաւատացելոյս, որ այսքան անհամար եւ անչափելի բարութեանց պատճառ եւ շտեմարան է, որպէս ցուցաք, պարտիմքապա եւ մեք ըստ անչափ բարեգործութեան նորին փառս եւ գոհութիւն մատուցանել Աստուծոյ բարերարին, եւ ըստ Դաւթի՝ համարձակ ձայնիւ եւ գոհացողական բարբառով շնորհակալ լինել զնմանէ ասելով. ընկալաք Աստուած զողորմութիւն քո. ընկալաք յիրակի մեք հաւատացեալքս ի ի մէջ այլոց ազգաց եւ անհաւատից: Զի ոչ այսպէս արարեր ամենայն ազգաց,

որպէս մեզ հաւատացելոցս եւ քրիստոնէիցս արարեր: Եւ ըստ Սողոմոնի՝ հրատարաիլ զանհամեմատ սէրն եւ զարդիւնսն երկնաւորի փեսային մերոյ Յիսուսի բարեբանեալ ասելով, թէ՛ իւղ թափեալ է անուն քո, վասն զի գթալով ի վիրաւորեալ եւ ի զարշահուրեալ բնութիւնս մեր՝ իջեալ յերկնից զանճառ եւ զգնայլելի իւղդ շնորհաց ի մեզ, լցուցեր աստուածային անուշահոտութեամբ: Վասն որոյ եւ օրիորդը, հաւատացեալի եւ հետեւօղքն Քրիստոս սիրեն զքեզ միշտ եւ մեծարեն գովեն զքեզ եւ բարեբանեն, գոհանան զքէն միշտ եւ փառաւորին զփառաւորեալ եւ զբազմերախտ անուն քո: Յորմէ եւ մեք այժմ խնդրեսցուք գոհացողական յանիւ, զի գթասցի ի մեզ, եւ ողորոմեսցի կնքեցելոցս ամենասուրբ իւղովս այսուիկ, շնորհիւ ^ միջնորդութեամբ սրբոյ առատապարգելի մեռնիս, օրինեսցէ զձեզ եւ պահպանեսցէ. տացէ ձեզ զօրութիւն եւ կարողութիւն, զգաստութիւն եւ արիութիւն: Արասցէ սովաւ բժշկութիւն ախտաժետաց եւ առողջութիւն ամենայն հիւանդաց. տացէ սովաւ քաւութիւն մեղաց եւ ներումն սխալանաց. արասցէ սովաւ փրկութիւն գերեաց եւ ազատութիւն ամենայն նեղելոց. հասցէ յօգնութիւն վտանկելոց եւ ի թկունս ամենայն վշտացելոց: Պարգեւեսցէ զխաղաղութիւն աշխարաց եւ անդորրութիւն ամենայնից քրիստոնէից: Ընծեռեսցէ զողորմութիւն աղքատաց եւ քաղցրութիւն մեծատանց, համեստութիւն երիատասարդաց եւ պարկեշտութիւն կանանց, խոհեմութիւն ձերոց եւ զգօնութիւն տղայոց. ժուժկալութիւն վանականաց եւ զգուշութիւն քահանայից, բարեհաջողութիւն ճանապարհորդաց եւ ուրախությամբ դարձումն ուղեգնացից, դարձ եւ զղջումն յանցաւորաց, եւ թողութիւն մեղաց. բարեխառնութիւն յօդոց եւ յօդանոց, լիութիւն եւ պտղաբերութիւն բուսոց եւ անդաստանաց, բարձումն ձախորդութեանց եւ զհասարակաց, հերքումն եւ զատամերժումն ժանտախտից եւ պէսպէս պատուհասից: Եվ ձեզ համագումար ժողովելոցդ սէր եւ խաղաղութիւն, շնորհ եւ բարեկարգութիւն, կեանք եւ առողջութիւն, ննջեցելոցն ձերոց՝ զերայնաւէտ ուրախութիւն եւ անվախճան փառաւորութիւն, եւ յետ աստեացս զամենեսեանդ միահամուռ ժողովեսցէ շնորհօք եւ նշանաւ սրբոյ մեռնիւ ի ծոց վերինն Երուսաղեմի՝ բազմիցուցանելով ի սեղանն հայրական եւ յուրախութիւնն յաւիտենական: Եվ ինքն օրինեալ է եւ եղիցի օրինեալ յաւիտեանս. Ամէն: